

LUNDS
UNIVERSITET

“Värt att försvara, värt att bevara”

- En diskursanalys av Försvarsmaktens styr- och policydokument

Abstract

Already in 1979 the alarming trends of climate change were addressed at the first World Climate Conference (Rippel et al. 2020, s. 8). Now 40 years later, Planet Earth is facing a climate emergency (Ibid). Depending on one's definition of security, climate change can be seen as one of the biggest security threats of our time. Although several climate change agreements, like the Paris agreement and the goals of Agenda 2030, have been made, climate change proceeds in the wrong direction. To examine the security threat of climate change, this paper examines how the Swedish armed forces portrays security in relation to the environment. By applying Carol Bacchi's analytical framework "What's the Problem Represented to be?" onto the armed force's policy document, we clarify how they portray environmental security by drawing upon theory from Realism and Green Security. The findings indicate that the discourse of environmental security can primarily be connected to a realistic view of security, since it displays the state and the authority as the reference object for security. On the other hand, discourse of GST was found to a certain extent. However these were formulated in a simplistic view of environmental security.

Nyckelord: Försvarsmakten, Säkerhet, Realism, Hållbarhet, Green Security Theory, Miljö

Antal ord: 6754

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Avgränsning	6
2. Teori	6
2.1 Tidigare forskning	6
2.2 Realism	8
2.3 Green Security Theory	9
3. Metod och material	10
3.1 WPR	10
3.2 Material	12
4. Analys	13
4.1 Diskursanalys	13
4.1.1 Representation av problemet	13
4.1.2 Djupt rotade antagande	16
4.1.3 Utanför tolkningen av problemet	19
4.2 Tillämpning av teorierna	20
4.2.1 Realism	20
4.2.2 Green Security Theory - GST	22
5. Avslutning	24
5.1 Diskussion	24
5.2 Slutsats	25
5.3 Vidare forskning	26
6. Referenser	27
6.1 Elektroniska källor	27
6.2 Tryckta källor	28
6.3 Styr- och policydokument	29
6.4 Lagar	29

1. Inledning

1.1 Problemformulering

År 1979 ägde den första globala klimatkonferensen rum i Geneve, där framträdande forskare varnade för de alarmerande trenderna av klimatförändringarna (Rippel et al. 2020, s. 8). Under de senaste fyra decennierna har liknande varningar kring klimatförändringarna lyfts fram vid konferenser, i avtal och konventioner med syfte att försöka bromsa den negativa utvecklingen av klimatet. Detta har gjorts genom bland annat Riokonferensen 1997, Kyotoprotokollet 1997, Parisavtalet 2015 och Agenda 2030 (Ibid.). Framstående för Kyoto- och Parisavtalet är det faktum att USA förhandlade fram att militär verksamhet skulle undantas från de klimatpolitiska målen som berör att minska utsläppen och förhindra jordens globala uppvärmning (Nationalencyklopedin 2022). Detta blir speciellt intressant i relation till forskning som visar på att militär verksamhet bidrar till en negativ påverkan på miljön (Svenska freds 2020, s. 9). Exempelvis har det framkommit att den amerikanska militären varit en av historiens största miljöbovar med ett utsläpp av koldioxid och förbrukning av bränsle som överstiger de flesta av världens länders förbrukning och utsläpp (Lancaster University 2019). Granskningen som gjorts av den svenska skiljedomsföreningens Svenska Freds har påvisat liknande negativ klimatpåverkan inom den svenska militärens verksamhet (Svenska freds 2020, s. 5).

I förhållande till det som presenterats framstår en paradox. Militärens främsta uppgift är att skydda nationen från hot och garantera landets säkerhet, samtidigt bidrar dess verksamhet till miljöförstöring och förvärrar därmed det hot som klimatförändringar utgör. Denna motsägelse blir vidare intressant i relation till hur begreppet säkerhet betraktas, är det ett lands territorium och gränser, människors säkerhet eller planeten som ska skyddas? Försvarsmakten, som Sveriges näst största myndighet, syn på säkerhet i relation till miljö blir därför intressant.

Försvarsmakten är en av 26 myndigheter som utsetts till en miljömålsmyndighet, en sådan myndighet innehar ett särskilt ansvar för att arbetet med miljömålen ska genomföras (Svenska freds 2020, s. 4). Arbetet grundas utifrån förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Lagen syftar till att stärka myndigheternas arbete med att uppfylla de nationella miljömålen, för att på så sätt bidra till genomförandet av Agenda 2030:s miljödimension (Förordning 2009:907). Tanken är att dessa utvalda myndigheter också ska genomgå hårdare granskning med särskilda uppföljningar från statligt håll. Dock är Försvarsmakten undantaget från de delar av förordningen som berör miljöledningssystemet, vilket innebär att Försvarsmakten inte behöver rapportera sitt miljöarbete till naturvårdsverket. Följaktligen fattas myndigheten i sammanställningar och uppföljningar av Sveriges miljöarbete, istället innehar Försvarsmakten ett internt miljömålssystem. Däremot har rapporter från bland annat Svenska freds påvisat att det finns stora brister i form av felkalkyleringar i den statistik som redovisas av Försvarsmakten. Därtill visar statistik från SCB att Försvarets utsläpp för inrikes transporter motsvarar en tredjedel av det svenska inrikesflyget (Svenska Freds 2020, s.5). I ljuset av detta ämnar vi att göra en undersökning kring Försvarsmaktens diskurs kring säkerhet, ett begrepp som är fundamentalt i en värld där multidimensionella hot tar allt större plats.

1.2 Syfte och frågeställning

Studien syftar till att undersöka Försvarsmaktens diskurs kring säkerhet i relation till miljö. För att kartlägga Försvarsmaktens syn på detta kommer myndighetens styr- och policydokument att granskas. Ytterligare syftar uppsatsen till att ge en nyanserad bild av diskursen kring säkerhetsbegreppet utifrån ett miljöperspektiv, något som är speciellt intressant i en tid med militär upptrappning och större samhällsdebatt kring klimatförändringarna.

Uppsatsens frågeställning lyder som följande: *Vilka diskurser kring säkerhet i relation till miljö återfinns i Försvarsmaktens styr- och policydokument?*

1.3 Avgränsning

Uppsatsen är avgränsad inom ett flertal områden. Först och främst ämnar vi att endast beröra en myndighet, Försvarmakten, och dess syn på säkerhet i relation till miljö. Avgränsningarna har skett på basis av vårt intresse och den samtida relevansen med klimatförändringarna samt Försvarmaktens utökade utrymme i samhällsdebatten. Därtill anser vi det finns en brist på forskningen kring myndighetens säkerhetsdiskurs i relation till miljö, något vi önskar att bidra med. Vidare har en avgränsning i material skett, vi utgår endast från fem av Försvarmaktens styr- och policydokument men anser att dessa utgör ett tillräckligt grundligt och brett material för uppsatsen syfte. Samtliga dokument är av den senaste upplagan, detta för att möjliggöra att en korrekt och nutida perspektiv ges i den undersökning vi ämnar att göra. Vi kommer därmed inte beröra övrigt material från Försvarmaktens hemsida eller andra externa källor. Utan avgränsningarna som gjorts hade en bredare undersökning kunnat genomföras för att undersöka hur diskursen skiljer sig över tid och på så vis urskilja eventuella mönster och förändringar. De valda avgränsningarna har gjorts för att uppnå uppsatsens syfte och möjliggör ett vidhållande av ett nutida perspektiv.

2. Teori

I följande del av uppsatsen kommer tidigare forskning kopplat till säkerhet och miljö att presenteras. Detta följs av en introduktion av de teoretiska utgångspunkterna: Realism och Green Security Theory, vilka kommer vara centrala för uppsatsen. Vid redovisning av teorierna kommer även för- respektive nackdelar att tas upp i syfte att nyansera den efterkommande analysen.

2.1 Tidigare forskning

Tidigare forskning kring säkerhetsbegreppet har till största gjorts inom ramen för internationella relationer. Säkerhet har i denna bemärkelse traditionellt sett sammankopplats med realismens definition av begreppet. Realismens tankar om den anarkiska världen och staten som referensobjekt kom dock att utmanas under 1960-70-talet av liberalismen och marxismen (Gustavsson -Tallberg 2021, s.38-39).

På senare tid har andra teoretiska ansatser som behandlar studiet av säkerhet, krig och konflikt kommit att tillföra nya perspektiv som skiljer sig från den mer traditionella realistiska synen. En sådan teori är exempelvis mänsklig säkerhet och feministiska säkerhetsteorier vilka, i kontrast till realismen, sätter människan som referensobjekt.

I takt med ökad debatt om klimatet under det senaste decenniet har forskningen kring klimatförändringarnas konsekvenser och kopplingar till krig och konflikt aktualiserats. Sådan forskning är till exempel statistik som berör utsläpp av växthusgaser samt uppvärmningen av jordens klimat. Vidare återfinns idag flertal teorier som belyser kopplingen mellan klimatförändringar och konflikt, men även utbredd kritik kring ett sådant orsakssamband (MSB 2012, s.34).

Realism och Green Security är de teorier som kommer vara centrala i uppsatsen. De har båda en historisk förankring som ovan förklarats. Utöver detta består den tidigare forskningen av rapporter och vetenskaplig forskning kring klimatförändringar och Försvarsmakten. Sådan forskning innehåller bland annat rapporter från skiljedomsföreningen Svenska freds som i sin rapport "Frikortet" gjort en granskning av försvarets klimatarbete (Svenska freds 2020, s. 3). I rapporten benämns klimatförändringarna som ett säkerhetshot och som en bidragande faktor till andra hot. Statistik påvisar även hur krig och militära utsläpp bidrar till att påskynda klimatförändringar (Ibid). I rapporten presenterar Svenska freds även tidigare forskning från Durham University och Lancaster University, där den Amerikanska militärens verksamhet visade sig vara en av de största förbrukarna av fossila bränslen i världen (Lancaster University 2019).

Tidigare forskning har lagts under uppsatsens teoridel eftersom den tidigare forskningen är stark sammankopplad med uppsatsens valda teorier. Till skillnad från den tidigare forskning som gjorts inom säkerhetsområdet ämnar vi att med denna uppsats belysa hur diskursen kring säkerhet i relation till miljö benämns inom Sveriges Försvarsmakt och hur de ser på begreppet utifrån de valda teoretiska utgångspunkterna. Målet med uppsatsen är att ge en inomvetenskaplig relevans som bygger vidare på tidigare forskning.

2.2 Realism

Utifrån realism betraktas staten som det främsta referensobjektet för säkerhet. Begreppet säkerhet är i denna bemärkelse kopplad till statens förmåga att skydda sitt territorium genom materiell makt (Hall 2021, s. 70). Inom realismen står staten i centrum vid betraktande av säkerhet, förklaringen återfinns i att staterna betraktas som de främsta aktörerna med den högsta graden av makt (Hall 2021, s. 65). Realismen anser att stater existerar inom ett anarkiskt system vilket innebär att dessa betraktas som aktörer med avsaknad av en överordnad internationell auktoritet (Ibid., s. 65). Under historiens gång har olika grenar inom ideologin utvecklats, varav den framträdande genen är neorealismen (Ibid., s. 65).

Säkerhetsdilemmat, maktbalans och polaritet är tre viktiga begrepp inom realismen (Hall 2021, s. 70). Begreppet säkerhetsdilemmat syftar till den risk som råder för ständiga konflikter och krig. Förklaringen återfinns i den problematik som uppstår när stater rustar upp med militära medel, denne kedjereaktion benämns även som upprustningsspiral (Ibid.). Upprustningsspiralen leder således till en kollektiv osäkerhet och ökar risken för mellanstatliga krig (Ibid.). I relation till detta syftar maktbalans till det tillstånd där stater innehar likvärdiga militära resurser och motsvarande möjligheter till att snabbt utöka dessa. Denna strategi anses vara det enda sättet att förhindra att säkerhetsdilemmat leder till konstant osäkerhet och krig (Ibid.). Baserat på föregående begrepp och det faktum att staten anses vara den huvudsakliga aktören inom realismen är det tydligt att teorin betraktar staten som det primära referensobjektet för säkerhet.

Realismen har genom historien bemött en del kritik vilken vi sammanfattande kommer beröra i följande stycke. Den centrala kritiken mot realismen har koncentrerats kring teorins begränsning och teorin har benämnts som reduktionistiskt, då den endast berör grundläggande- och icke komplicerade skeenden i relationer mellan stater (Hall 2021 s. 80). De tre centrala begrepp, vilka tidigare förklarades i texten, menar kritiker är perspektiv som är för begränsade vid beaktande av demokratiska stater (Ibid.). Detta följer av argumentet att mellanstatliga krig numera inte förekommer i lika stor utsträckning, istället är de främsta hoten mot stater från terroristgrupper, organiserad brottslighet, socioekonomiskt sönderfall samt miljöförstöring (Ibid.). I en historisk kontext menar kritiker att *“rent empiriskt har realismens domän förändrats, men realismen har inte förändrats med den”* (Ibid., s. 81).

Realism som teoretiskt ramverk berörs i denna uppsats med anledning av dess centrala huvudaspekter där de sätter staten och säkerhet i fokus.

2.3 Green Security Theory

I antologin *Critical Approaches to Security* lägger Emma Foster fram ett nytt tankesätt kring säkerhet i sitt kapitlet "*Green Security*". Green Security Theory innebär något utav en bredare definition av säkerhet i jämförelse med realismen (Shepherd 2013, s. 5). Detta då Green Security Theory, som vidare kommer benämnas GST, sätter miljön och människan som referensobjekt vilket innebär att klimatförändringar och miljörelaterade problem bör betraktas som säkerhetshot (Foster 2013, s. 37). Teorin skiljer sig därmed från traditionella säkerhetsteorier och bidrar till en bredare definition av begreppet *säkerhet*. Teorin tar avstamp i en historisk förankring av klimatfrågor, varav synen på klimatet har förändrats drastiskt sedan 1960-talet (Ibid.). Utifrån GST teoretiska synpunkt kan klimatförändringarnas effekter ses som ett av vår tids största hot (Ibid.).

Teorin förklarar miljöproblem som ett säkerhetshot utifrån ett flertal argument. För det första, genom att ge ett narrativ till miljöproblem och klimatförändringar som ett säkerhetshot menar GST att det ger en viss status till problemet och medför en mobilisering av kollektivt handlande från samhällen, stater och internationella aktörer (Foster 2013, s. 38-39). Vidare framställer teorin klimatförändringar som ett akut problem och därmed är prioriterat på den politiska agendan (Ibid.). För det andra, anser GST att det finns en koppling mellan klimatförändringar och konflikt och våld. Bristen på råvaror och material som en följd av klimatförändringar bidrar till osäkerhet inom och mellan länder. Det tredje argumentet inom GST berör militär verksamhet som teorin menar har en direkt påverkan på miljö. Detta baseras på att militären är ansvariga för att göra en egen riskbedömning av aktiviteter i relation till potentiella miljöförstöringar (Ibid., s. 40).

Emma Foster belyser även den kritiska diskussion som förs kring GST:s huvudsakliga betoning på säkerhet (Foster 2013, s.45-47). Den centrala kritiken som framförs är att klimatförändringar inte bör betraktas som ett säkerhetshot i sig och att det inte är militärens uppgift att arbeta mot detta (Ibid.). Denna kritik tar även avstamp i realiteten att militär verksamhet bidrar till klimatförändringar och därmed bör inte militären ses som en lösning på klimatförändringarna (Ibid.). Vidare menar kritiker att GST:s definition av säkerhet innebär

en demilitarisering av begreppet, även här berörs den militära verksamhet vars arbetsuppgifter breddas och inte längre enbart faller inom ramen av statligt fokus (Ibid.).

3. Metod och material

I följande avsnitt kommer uppsatsens valda metod, Carol Bacchis WPR-analys, att presenteras. Metoden innehar relevans för uppsatsens efterföljande analysdel. Därefter diskuteras det valda materialet.

3.1 WPR

Analysen i denna uppsats kommer utgå från en diskursanalytisk strategi. Diskursanalys som metod kan utföras på olika sätt, varav det huvudsakligen finns tre olika generationer av diskursanalys med snäv respektive bred definition. Den första generationens diskurs betraktas som talad eller skriven text, inom detta synsätt görs ingen koppling mellan diskurs och sammanhang, vilket innebär en snäv definition (Bergström - Ekström 2018, s. 254). Den andra generationen kopplas till den kritiska typen av diskursanalys, lägger fokus på flera dimensioner av det textuella vid studerande av en diskurs samtidigt som dessa analyser görs var för sig (Ibid.). Inom den tredje generationen görs en bredare definition av diskurs och betraktas i förhållande inom samtliga sociala fenomen och sträcker sig även bortom språklig aspekter (Ibid.).

Den valda metoden, Carol Bacchis WPR (What's the problem represented to be?) tillhör den tredje generationens diskursanalys. Denna ansats är influerad av Foucault och har blivit ett redskap för kritisk granskning av hur maktrelationer skapar eller upprätthåller föreställningar om sociala och politiska problem (Bergström - Ekström 2018, s.271). WPR som metod härstammar från poststrukturalistisk policyanalys och syftar till att analysera policytexter såsom lagförslag, statliga utredningar eller politiska initiativ utifrån ett kritiskt perspektiv (Ibid.). WPR kan däremot även användas i en bredare kontext (Bacchi 2018).

Målet med Bacchis WPR-analys är att utläsa och kritiskt granska hur problem representeras. Dock bör det understrykas att WPR-analys skiljer sig från den kritiska diskursanalysen, förklaringen återfinns i förståelsen av diskurs (Ibid.). Inom WPR betraktas diskurs i form av kunskap snarare än språkbruk. Enligt Bacchi förstås diskurs som *“former av social kunskap som gör det svårt att tala utanför de referensvillkor de fastställer för att tänka på människor och sociala relationer”* (Bacchi 2009, s.35). Skillnaden mellan den kritiska diskursanalysen och WPR föreligger således i att WPR inte fokuserar på hur människor formar argument utan snarare ett fokus på djupt rotade sätt att tänka kring politiskt handlande (Bacchi 2018). Det centrala inom WPR är själva problemrepresentationen. Bacchi understryker att det är speciellt viktigt att tydliggöra förståelsen av representationen av ett problem eftersom språkbruket kan vara missledande (Ibid.). Problemrepresentationen bör förstås i ljuset av de underförstådda problemen som framkommer i den text som undersöks. För att utläsa detta utgår WPR analysen från sex frågor (Bergström - Ekström 2018, s.273-275):

1. *Hur representeras det specifika problemet i ett visst material?*
2. *Vilka djupt rotade antagande ligger bakom denna representation av problemet?*
3. *Hur har denna representation av problemet uppkommit?*
4. *Kan problemet förstås på ett annat sätt? Vad lämnas utanför tolkningen av problemet?*
5. *Vilka effekter produceras av problemrepresentationen?*
6. *Hur och var har problemrepresentationen skapats, försvarats och spridits?*

Till följd av relevans och avgränsning har vi valt att enbart använda tre av dessa frågor, närmare bestämt fråga 1, 2 och 4. Resterande frågor är inte nödvändiga i relation till uppsatsens frågeställning. En vidare förklaring av de valda frågorna krävs, den första frågan syftar till att urholka vilken typ av problem som frågan grundar sig i. Den andra frågan syftar till att undersöka den underliggande logiken och/eller raitoneliteten kring problemet. Vidare görs en kritisk granskning av det förutbestämde problemet. Den sista frågan syftar till att fånga upp det som utelämnas från problemet. På så vis framställs andra perspektiv som inte faller inom de gränser som skapas av problemrepresentationen.

Vidare är WPR-analys ett effektivt verktyg för att utläsa problemrepresentationen och andra underliggande diskurser. Denna metod är användbar för uppsatsen då frågornas utformning möjliggör ett brett underlag vid studerande av diskursen kring säkerhet i relation till miljö inom den Svenska Försvarsmaktens styr- och policydokument.

3.2 Material

Det material vi utgår från är följande fem styr- och policydokument från Försvarsmakten;

- *Försvarsmaktens strategiska inriktning 2021–2025 (FMSI)*
- *Försvarsmaktens miljöpolicy*
- *Försvarsmaktens verksamhetsplan (FMVP)*
- *Handbok, Hållbarhet –Miljö*
- *Försvarsmaktens handlingsplan för klimatanpassning 2020-2025*

Dokumenterna är de senaste uppdaterade, dock är de utgivna vid olika år vilket kan påverka synen kring hotbild och säkerhetsläge som läggs fram. Materialet är centralt för diskursanalysen och är av intresse då det återspeglar Försvarsmaktens miljömässiga arbete samt helheten av myndighetens verksamhet. Policydokumenterna kommer på så vis användas som underlag för att identifiera diskurser kring säkerhet i relation till miljö. Genom att utgå från ett brett material har vi en förhoppning kring att ge en bred bild av detta. Källorna är att betrakta som relevanta och trovärdiga eftersom det är Försvarsmaktens officiella dokument och således primärkällor. Policydokumentens omfång medför att avgränsningar krävs, i linje med uppsatsen syfte kommer främst de områden av dokumenterna som berör verksamhetens hållbarhetsarbete och syn på säkerhet att beröras.

Vid insamling av material har vi förhållit oss källkritiska för att bidra till en trovärdig analys. Uppsatsen ämnar att framställa en objektiv bild av försvarsmaktens diskurs kring säkerhet i relation till miljö. Samtidigt är det av vikt att betona att källor såsom Svenska freds innehar en subjektiv ställning. Vid granskande av Svenska Freds rapport förefaller det dock att källan är trovärdig då informationen bygger på framtagen statistik från bland annat SCB och tidigare forskning.

4. Analys

I följande del av uppsatsen kommer diskursanalysen att genomföras utifrån tre av Bacchis frågor. Inledningsvis kommer en kort redogörelse kring frågorna att ges, följt av analys av styr- och policydokumenten. Därefter görs en koppling och applicering av teorierna på det som framkommer ur WPR-analysen.

4.1 Diskursanalys

4.1.1 Representation av problemet

Den första frågan inom WPR-analysen behandlar *hur* problemet framhävs i det material som undersöks. Fokus ligger därmed på att analysera policy och den bakomliggande tanken kring hur problem konstrueras. Samtidigt kan det vara komplicerat att utläsa det faktiska problemet då policys ofta innehåller fler än ett problem eller lösning (Bacchi 2009, s. 2-4).

I de undersökta styr- och policydokumenten framkommer det att klimatförändringar representeras som ett problem i relation till säkerhet på flera olika sätt. Initialt framkommer det tydligt i samtliga dokument att Försvarsmakten förhåller sig till lagar och förordningar från regeringen i sitt hållbarhetsarbetet. Exempelvis står följande i Försvarsmaktens miljöpolicy, *“Miljöarbetet styrs av Förordning (2007:1266) med instruktion till Försvarsmakten, andra styrningar från regeringen och lagstiftningen på området”* (Försvarsmakten 2019). Vidare framkommer en tydligt representation av att klimatförändringar utgör ett problem för myndighetens verksamhetsutövning varav Försvarsmakten därför behöver anpassa sig till detta (Ibid.). Däremot problematiseras det inte hur klimatförändringarna utgör ett problem. Myndighetens klimatanpassning framhävs bland annat i verksamhetsplanen där det framläggs hur Försvarsmakten ska *“... öka medvetenheten inom myndigheten kring klimatförändringens påverkan på Försvarsmaktens verksamhet ...”* (Försvarsmakten 2020a, s. 42).

En annan problemrepresentation som framkommer är att klimatförändringar påverkar den nationella och internationella säkerheten. Detta uttrycks som tydligast i handlingsplanen för klimatanpassning där följande står:

“... klimatförändringars konsekvenser påverkar nationell och internationell säkerhet och försvarsverksamhet. Klimatanpassning är därför nödvändig för att bibehålla den operativa förmågan och säkerställa en god beredskap.”(Försvarsmaktens 2020b, s. 1)

Citatet ovan påvisar en konstruering av klimatförändringarna som ett problem för Försvarsmaktens operativa förmåga vilket betonas inom samtliga styr- och policydokument. I kontrast till denna problemrepresentation framför Försvarsmakten emellanåt en problemrepresentation som belyser hur klimatförändringar bidrar till existerande säkerhetsrisker och konflikter runt om i världen (Försvarsmakten 2021, s. 4). Således återfinns inte en entydig problemrepresentation, förklaringen kan anses återfinnas i den komplexa uppgift som Försvarsmakten står inför. I handboken uttrycks det att arbetet för fred sammankopplas med en hållbar utveckling (*Försvarsmakten 2020c, s. 11*), likväl att *“Försvarsmakten ska upprätthålla och utveckla ett militärt försvar som ytterst kan möta ett väpnat angrepp”* (Försvarsmakten 2020c, s. 10). Myndighetens uppgift är komplex i den bemärkelse att arbetsuppgifterna består av myndighetens roll i att upprätthålla och arbeta för fred men även hållbarhet. Denna roll framhävs återigen i Försvarsmaktens handbok:

“Detta medför att försvarsmakten måste öva och träna för att kunna fullfölja sitt uppdrag och upprätthålla den operativa förmågan i syfte att försvåra och förhindra för angriparen att nyttja svenskt territorium för egna syften. Genom ett nära samspel mellan Försvarsmakten och en hållbar utveckling skapas förutsättningar för verksamheten ska kunna genomföra sitt uppdrag” (Försvarsmakten 2020c, s. 10).

Utifrån citat ovan kan det tolkas att det är av största vikt för Försvarsmakten att genomföra övningar i linje med att skydda nationen Sverige och bidra till den nationella säkerheten. Utan dessa övningar är detta inte möjligt. Parallellt syftar citatet till att dessa övningar ska främja den hållbara utvecklingen, huruvida detta syftar på den miljömässiga dimensionen är svårt att utläsa. Klimatförändringarna representeras här återigen som ett problem i relation till den påverkan det har på Försvarsmaktens operativa förmåga, samtidigt återfinns en annan representation av problemet i följande citat:

“Försvarmaktens verksamhet ger upphov till utsläpp till luft av olika luftföroreningar framförallt av växthusgasen koldioxid (CO₂). En ökad andel växthusgaser i atmosfären bidrar till de globala klimatförändringarna” (Försvarmakten 2020c, s. 21).

Citatet belyser försvarets utsläpp och problematiserar hur myndighetens arbete oundvikligen bidrar till klimatförändringar. Det betonar återigen den paradox som Försvarmakten ställs inför, varav myndighetens huvuduppgift strider mot dess hållbarhetsarbete. En mer generell representation av myndighetens syn på säkerhet görs i Försvarmaktens strategiska Inriktning (FMSI) där följande framställs:

“Det globala säkerhetspolitiska läget präglas av osäkerhet och instabilitet. Svårförutsägbarheten ökar i en snabbt föränderlig omvärld” (Försvarmakten 2021, s.4).

“Det försvar som byggs idag måste vara anpassat för att hantera utvecklingen och utmaningarna framöver. Ett väl balanserat försvar är en förutsättning för att hantera både osäkerheter och den snabba utvecklingstakten framöver” (Försvarmakten 2021, s. 5).

Dessa citat fokuserar på den globaliserade värld som myndigheten förhåller sig till i sin verksamhet. Problemet ligger i huruvida Försvarmakten ska fördela resurser och hur detta ska anpassas på bästa sätt till olika kontexter. Fastän det inte explicit uttrycks kan klimatförändringarna tolkas vara en av de utmaningar som Försvarmakten ställs inför och således hota säkerheten. I verksamhetsplanen uttrycks det även att *“Försvarmaktens miljötillstånd är avgörande för den nuvarande verksamheten samt för Försvarmaktens framtida tillväxt”* (Försvarmakten 2020a, s. 41) vilket påvisar effekterna miljön har och kommer ha för myndighetens fortsatta arbete.

Sammanfattningsvis visar WPR-analysens första fråga att säkerhet i relation till miljö representeras som ett problem i förhållande till myndighetens operativa förmåga och statens säkerhet. Exempelvis beskrivs problemet genomgående i styr- och policydokumenten i relation till de lagar och regler som styr myndighetens övergripande syfte och miljöarbete. Vidare framkommer en problemrepresentation som belyser hur klimatförändringarna påverkar myndighetens verksamhetsutövning och att det därför blir högst aktuellt för Försvarmakten att anpassa sitt arbete efter detta. Den huvudsakliga problematiken som

representeras är alltså att försvarets operativa förmåga påverkas av klimatförändringarna och inte hur klimatförändringar kan påverka säkerheten för rikets invånare.

4.1.2 Djupt rotade antagande

Efter att ha klarlagt WPR-analysens första fråga gällande representationen av problemet går analysen över till Carol Bacchis andra frågan som berör vilka antagande som ligger *bakom* representationen av problemet. Dessa antagande präglas av inbäddade kulturella föreställningar och påverkar därmed den diskurs som problemet framställs i (Bacchi 2009, s. 4-7). Bacchi syftar därför med denna fråga att undersöka det förutbestämde antagandet om problemet och kritiskt granska detta. Vid besvarande av frågan har antagande från de olika dokumenten tagits ut. Inledningsvis kommer citaten från dokumenten presenteras för att sedan analyseras.

Det första antagandet som återfinns är att Försvarsmakten tar hänsyn till klimatförändringarna i alla delar av verksamheten. I handboken om hållbarhet-miljö återges detta genom följande citat:

“Hållbarhetsfrågorna står högst på agendan i Försvarsmakten, vilket märks på det fokus frågorna har i försvarsmaktens ledning” (Försvarsmakten 2020c, s. 15).

“För att lösa Sveriges utmaningar inom miljöområdet krävs engagemang från hela samhället, inklusive Försvarsmakten.” (Försvarsmakten 2020c, s. 17)

Citaten ovan påvisar ett underliggande antagande om att hållbarhetsfrågorna är en central del inom Försvarsmakten och att arbetet kräver engagemang från samtliga delar av samhället. Det första citatet kan vidare förstås i kontexten av den lagstiftning som Försvarsmakten går under, varav antagande kring att Försvarsmakten anser sig prioritera sitt hållbarhetsarbete inom hela verksamhet kan ses som en konsekvens av detta. Liknande antagande kring prioritering av hållbarhetsarbete framställs i miljöpolicyen, och uttrycks följande:

“Försvarsmakten ska arbeta för en hållbar utveckling där miljöhänsyn integreras i all verksamhet, såväl nationellt som internationellt.” (Försvarsmakten 2019)

“Försvarsmaktens medarbetare ska ta miljöhänsyn i det dagliga arbetet och förebygger miljörisker. Försvarsmakten behöver också samverka med andra organisationer såväl nationellt som internationellt i miljöarbete.” (Försvarsmakten 2019)

Citaten ovan visar på ett antagande att Försvarsmakten betraktar klimatarbetet som omfattande. Den betoning som görs kring samarbete med andra organisationer visar på att myndigheten betraktar miljöarbetet som en uppgift som inte kan lösas inom ramen för Försvarsmakten. Detta påvisar ett visst antagande om att Försvarsmakten vill förbereda sin verksamhet för anpassning i förhållande till miljön, däremot framkommer det inte hur myndigheten ska ta hänsyn och integrera ett miljötank i dess verksamhet.

Ett annat centralt antagande som kan utläsas är att Sveriges säkerhet måste förstås i relation till konkurrens från internationella stormakter. I den strategiska verksamhetsplanen framhävs detta genom följande citat:

“Hoten mot Sveriges säkerhet måste förstås i ett sammanhang kopplat till grundläggande förändringar i den internationella miljön, med en hårdnande stormaktskonkurrens mellan å ena sidan Kina och Ryssland, å andra sidan USA, EU och övriga västvärlden. Den utspelas globalt, i svenskt närområde och till del även inom Sverige. I stormaktskonkurrensen är militära maktmedel, inklusive cyber- och informationsoperationer, fortsatt centrala.” (Försvarsmaktens 2021, s. 4).

Utdraget belyser ett djupt antagande om hur det säkerhetspolitiska läget påverkas av den stormaktskonkurrens som råder. Vidare antas det att detta bidrar till en viss militär spänning på ett nationellt och internationellt plan. Därigenom porträtteras Sverige tillsammans med USA, EU och övriga västvärlden inför ett hot från Kina och Ryssland vilket främst utgörs av militära maktmedel. Försvarsmakten betonar samtidigt innebörden av att bibehålla en begränsad utsträckning av samarbetsländer och organisationer (Försvarsmakten 2020a, s. 28). Samtidigt lägger myndigheten stor vikt vid att *“Försvarsmakten ska, i syfte att öka förmågan i att ge och ta emot stöd, delta i övningsverksamhet som leds av andra myndigheter, länder och organisationer”* (Försvarsmakten 2020a, s. 14). Dessa antagande kan därmed anses strida mot varandra.

Ett tredje centralt antagande om problemet som kan utläsas är att klimatförändringar förstärker existerande risker. Detta framhävs i Handlingsplanen för klimatanpassning 2020-2025 där följande citat kan utläsas:

“Klimatförändringarna kommer förstärka existerande risker och tillsammans med andra drivkrafter och förändringsprocesser skapa nya hot och utmaningar. Försvarens uppgift är att adressera alla trovärdiga hot mot den nationella säkerheten” (Försvarens 2020b, s. 1).

“Försvarens planerar sin verksamhet utifrån värsta-möjliga scenarier och ska ta höjd för osannolika händelser som kan få påverkan på den nationella säkerheten” (Försvarens 2020b, s.7).

Det första citatet ovan visar på ett antagande och erkännande av det hot och risk klimatförändringarna kan komma att ha på den nationella säkerheten. Därtill belyser citatet återigen att Försvarens uppgift är att bemöta alla trovärdiga hot, varav klimatförändringarna antas vara ett av dem. Vidare påvisar det andra citatet ett antagande om värsta-möjliga scenarier vilket förklarar den problemrepresentation som görs kring klimatförändringarnas påverkan på myndighetens operationella förmåga och den nationella säkerheten.

Utifrån WPR-analysens andra fråga har tre centrala antaganden kring säkerhet i förhållande till miljö framkommit. Det första antagandet tar avstamp i att hållbarhetsperspektivet är en central del inom Försvarens, dock krävs engagemang inom samtliga delar av samhället. Det andra antagandet belyser hur Sveriges säkerhet måste förstås i relation till det säkerhetspolitiska läget och den stormakts konkurrens som bedrivs. Det sista antagandet berör hur klimatförändringarna blivit ett allt större hot mot Försvarens operativa förmåga och innebär att myndigheten behöver anpassa verksamheten utefter detta.

4.1.3 Utanför tolkningen av problemet

Den fjärde frågan i Carol Bacchis WPR-analys fokuserar på att inneha ett kritiskt perspektiv vid tolkning av styr- och policydokument. Frågan syftar således till att betrakta problemet från en ny synvinkel och på så vis framhäva en annan förståelse för problemet (Bacchi 2009, s.12,13, 66-69). I följande del kommer det som lämnats utanför tolkningen av problemrepresentationen att lyftas fram. För att göra detta kommer vi inneha ett kritisk förhållningssätt. Detta innebär även att innehållet i styr- och policydokumenten inte är centralt för denna fråga, istället ligger fokus på vad som inte benämns i dessa.

Vid WPR-analysens föregående frågor framkom det att Försvarsmaktens miljöarbete främst motiveras utifrån att minska sårbarheten kring den påverkar klimatförändringarna har på myndighetens operativa förmåga. Detta innebär att en tolkning kring hur myndigheten påverkar klimatet utelämnas, samtidigt bör det nämnas att de emellanåt återfinns korta stycken som belyser detta, exempelvis står följande i handboken:

“... därför krävs både kunskap om hur Försvarsmakten påverkar sin omgivande miljö, men också hur den omgivande miljön påverkar Försvarsmaktens verksamhet” (Försvarsmakten 2020c, s.17).

Medan citatet ovan påvisar något utav en ny synvinkel av problemet, lämnas en bredare bild av hur Försvarsmaktens verksamhet påverkar miljön utanför problemrepresentationen. Möjligtvis undviks detta då ett sådant perspektiv hade kunnat öppna upp för kritik av myndigheten. Vidare kan man utifrån de tidigare frågorna inom WPR-analysen se att en bredare syn på säkerhet lämnas utanför. Exempelvis framkommer inte någon synvinkel kring mänsklig säkerhet då diskursen kring säkerhet i relation till miljö främst är centrerad kring staten och myndigheten, detta innebär att diskursen kring säkerhet i relation till miljö innehar ett snävt synsätt.

Inom styr- och policydokumenten läggs stor enfasc på vikten av samarbete och hur miljöarbete genomsyrar hela myndigheten. Däremot lämnas det oproblematiserat på vilket sätt detta ska följas upp och utvärderas. Att detta lämnas utanför tolkningen är speciellt intressant i relation till den kritik som framförs av Svenska freds kring felaktig rapportering om myndighetens interna miljöarbete och statistik.

Vidare framkommer det att klimatförändringarna har blivit ett incitament för Försvarsmakten att utveckla ny teknik. I verksamhetsplanen uttrycks det hur “...*klimatomställningen är en kraft som driver på teknikutvecklingen*” (Försvarsmakten 2020a s. 8). Citatet påvisar en diskurs kring vilka positiva effekter klimatomställningen har och ger därmed en annan bild av problemet som inte framhävts tidigare. Dock lämnas det även här oproblematiserat i vilken bemärkelse Försvarsmakten kommer att utveckla tekniken utefter klimatomställningen.

Slutligen kan det konstateras att ett flertal aspekter lämnas utanför tolkningen av problemet. För det första framkommer en entydig syn på säkerhet, varav andra aspekter av säkerhet i relation till miljö lämnas utanför tolkningen. Likaså framkommer ingen explicit förklaring till vilken utsträckning Försvarsmaktens verksamhet påverkar klimatet vilket, som tidigare nämnt, kritiserats av bland annat Svenska freds.

4.2 Tillämpning av teorierna

4.2.1 Realism

De tre frågor som tillämpades vid WPR-analysen av Försvarsmaktens styr- och policydokument uppvisade diskurser kring säkerhet i relation till miljö som emellanåt kan betraktas ur realistiska synvinklar. I följande avsnitt kommer därför realism som teori att appliceras på den genomförda diskursanalysen för att vidare undersöka dessa diskurser.

Till att börja med framkommer det vid representationen av problemet att myndigheten till viss del erkänner klimatförändringarna som ett hot mot nationell och internationell säkerhet. Medan detta strider mot realismens traditionella uppfattning om militära maktmedel som det främsta säkerhetshotet, påvisar problemrepresentationen emellertid ett realistisk synsätt i den mån att klimatförändringarna betraktas som ett hot mot just staten.

Därmed kan man argumentera för att Försvarsmakten innehar en diskurs kring säkerhet i relation till miljö som bygger på realismens syn på staten som referensobjekt för säkerhet. Vidare framkommer det även i diskursanalysen att stort fokus i problemrepresentationen ligger på hur klimatförändringarna påverkar verksamhetens operativa förmåga, snarare än hur verksamheten påverkar klimatet. Återigen finns en realistisk diskurs kring säkerhet här, den enfasis som läggs på hur klimatet utgör ett hot mot den operativa förmågan, uppmärksammar att Försvarsmakten betraktar säkerhet utifrån myndighetens kapacitet att försvara staten mot utomstående hot. Därtill menar Försvarsmakten att det är av största vikt att genomföra övningar för att upprätthålla förmågan för att skydda Sverige och bidra till nationell säkerhet (Försvarsmakten 2020c, s. 10). Med andra ord visar representationen av problemet en framtidsvision där försvaret ska vara redo för alla typer av hot, synsättet speglar realismens antagande om den anarkiska världen och en ständig risk för krig och konflikt.

WPR-analysens andra fråga påvisade att det återfinns andra antagandet om problemet som strider mot realismens syn på säkerhet. Exempelvis framkom det i handboken att hållbarhetsfrågorna står högst på agendan i Försvarsmakten (Försvarsmakten 2020c, s. 15). Detta kan ifrågasättas utifrån en realistisk synvinkel eftersom statens säkerhet bör prioriteras på Försvarsmaktens agenda.

Därtill fann WPR-analysen att Försvarsmakten påstår att klimatförändringarna kan bidra till att skapa hot och risker, och att myndigheten ska adressera alla trovärdiga hot (Försvarsmakten 2020b, s.1). Dessa antagande kan kritiserars utifrån realismen då statens säkerhet och militära medel bör vara i centrum snarare än klimatet. I kontrast till handbokens påstående framlades diskurser kring säkerhet som är starkt grundande i realistisk synsätt i andra policydokument. Sådana dokument är exempelvis den strategiska verksamhetsplanen, där det uttrycks att hoten mot Sverige är starkt sammankopplade till internationell miljö där stormaktskonkurrens råder och militära maktmedel fortsätter vara centrala (Försvarsmakten 2021 s. 4). Detta antagande visar tydligt på en traditionell realistisk syn på säkerhet, där de största hoten är stormakter och den konkurrens som råder mellan stater vilket går i linje med realismens säkerhetsdilemma. Följaktligen läggs stor enfasis på staten och den nationella säkerhet vilket påvisar en realistisk diskurs.

I den sista delen av WPR-analysen presenterades ett kritiskt synsätt på problemet, varav det framkom att Försvarsmakten har entydig syn på säkerhet. Detta går att sammankoppla med den kritik som riktas mot realismen reduktionistiska karaktär, vilket utelämnar ett nyanserat synsätt på skeende i internationella relationer.

4.2.2 Green Security Theory - GST

Utifrån WPR-analysens tre frågor framkom diskurser som kan betraktas utifrån Green Security Theory. I kommande avsnitt kommer GST appliceras för att ge en ny synvinkel på dessa diskurser.

Inledningsvis framkommer det vid representationen av problemet att Försvarsmaktens miljöarbete styrs, som tidigare nämnts, utifrån förordning (2007:1266). Detta påvisar att miljön prioriteras på den politiska agendan. Enligt GST ger detta en viss status till problemet och möjliggör kollektivt handlande (Foster 2013, s.38-39). Vidare stöds detta av Försvarsmaktens styr- och policydokument där hållbarhetsarbetet sägs vara prioriterat (Försvarsmakten 2020, s. 15). Vid WPR-analysen framkom även en problemrepresentation som visade på innebörden av att ha ett försvar som är redo för både nutida hot och snabba förändringar, varav klimatförändringarna kan tolkas vara en av de utmaningar som Försvarsmakten ställs inför och således hotar säkerheten. Därtill framkommer det i handboken att arbetet för miljö och fred sammanfaller med varandra (Försvarsmakten 2020c, s. 11). Utifrån GST visar detta på ett bredare synsätt på säkerhet och myndighetens förståelse kring klimatförändringarnas påverkan i en global värld. Dessutom är det tydligt att myndigheten har en självinsikt kring utsläppen som sker i samband med dess verksamhet. Detta kan sammankopplas med det tredje argumentet inom GST som betonar ansvaret som militär verksamhet innehar för att göra en egen riskbedömning av potentiella miljöförstöringar vid aktiviteter (Foster 2013, s. 40). Något som myndigheten gör, exempelvis uttrycks det att *“Försvarsmaktens medarbetare ska ta miljöhänsyn i det dagliga arbetet och förebygger miljörisker”* (Försvarsmakten 2019).

Vidare visade analysens första fråga på en problemrepresentation i handlingsplanen där miljön anses vara ett hot mot nationell och internationell säkerhet. Medan myndigheten beskriver klimatförändringar som ett hot kan denna diskurs ifrågasättas utifrån GST då varken planeten eller mänsklig säkerhet tas i beaktning. Förklaringen återfinns i att problemrepresentation främst fokuserar på det hot klimatförändringarna utgör mot myndighetens operativa förmåga. Utifrån GST kan det argumenteras för att sådan diskurs bottnar i ett antagande om staten som referensobjekt för säkerhet.

Vid WPR-analysens andra fråga framkom bakomliggande antagande som innehar en diskurs som till viss del liknar GST synsätt på säkerhet. Exempelvis vidhåller Försvarsmakten i att klimatförändringar bidrar till existerande risker och hot (Försvarsmakten 2021, s. 4). Likväl betonar GST att det finns en koppling mellan klimatförändringar och konflikt och våld. Detta narrativ som ges till klimatförändring som ett säkerhetshot medför enligt GST att problemet får en viss status och skapar mobilisering av kollektivt handlande från samhällen, stater och internationella aktörer (Foster 2013, s. 38-39). Detta framkom även tydligt vid WPR-analysen genom Försvarsmaktens betoning på engagemang och miljöhänsyn inom all verksamhet (Försvarsmakten 2019).

Genom Bacchis fjärde fråga återfanns nya synsätt att se på Försvarsmaktens diskurs kring säkerhet i relation till miljö. Försvarsmaktens synsätt på problemet grundar sig i att klimatförändringarna hotar myndighetens egna operativa förmåga och sårbarhet. Denna diskurs stämmer överens med den kritik som riktas mot GST, det vill säga att det inte är Försvarsmaktens uppdrag att bekämpa klimatförändringarna (Foster 2013, s. 45-47). Dessutom hamnar Försvarsmakten i något utav en paradoxal situation, där myndigheten dels förväntas arbeta med hållbarhet samtidigt som dess verksamhet bidrar till klimatförändringar.

5. Avslutning

5.1 Diskussion

Sammanfattningsvis visar den genomförda analysen att olika diskurser kring säkerhet i relation till miljön återfinns i styr- och policydokumenten. Vid WPR-analysens första fråga återfanns en tydlig problemrepresentation vilken främst behandlar hur klimatförändringar utgör ett hot mot Försvarmaktens operativa förmåga. Den andra frågan i analysen fann tre centrala antagande kring potentiella hot från klimatförändringar. Den sista delen av WPR-analysen visade att flertalet synvinklar lämnas utanför tolkningen av problemet och följaktligen framkommer en relativt ensidig syn på säkerhet. Vid tillämpning av teorierna fann vi att WPR-analysens resultat hade diskurser kring säkerhet i relation till miljö som i viss utsträckning kan sammankopplas med vardera teoriernas syn på säkerhet. Däremot fann vi i analysen att Försvarmaktens diskus kring säkerhet i relation till miljö främst görs inom realistiska termer.

Resultaten som framkommit kan betraktas som generaliserbara utav flera anledningar. Ett brett urval av material undersöktes vilket möjliggjorde för olika synvinklar och jämförelser, trots detta kom vi fram till liknande svar vid analysen av dokumenten. Resultaten blir speciellt intressanta i förhållande till liknande studier som gjorts. Granskning av skiljedomsföreningen Svenska freds framförhåller stora brister i Försvarmaktens miljöarbete och bristfällig samt felaktig rapportering. Detta speglas även i den diskurs som framförs av myndigheten, varav resultaten påvisar ett begränsat och ytligt formulerat miljöarbete. Exempelvis kan man utifrån diskursanalysen se att dokumenten som inriktar sig specifikt kring miljö (däribland Handboken för Hållbarhet och Miljö och Miljöpolicyen) framställde klimatförändringarna som ett mer betydande säkerhetshot jämfört med de andra dokumenten. I relation till Svenska freds rapport och den diskursanalys som lagts fram i uppsatsen förefaller det finnas ett gap mellan teori och praktisk utövning i Försvarmaktens miljöarbete. Uppsatsens resultat och Svenska freds granskning kan därav vara av nytta för myndighetens fortsatta arbete inom området.

Genom en WPR-analys möjliggörs en bred och fri tolkning av de styr- och policydokumenten som undersökts i uppsatsen. De resultat som framkommit går att tolkas utifrån en del olika synvinklar. Detta är en av uppsatsens svagheter då resultaten är baserade på de tolkningar vi gjort av styr- och policydokumenten och kan därav ifrågasättas. Dock har vi förhållit oss objektiva vid analys och inhämtning av material. Vidare är det rimligt att anta att resultatet hade kunnat se annorlunda ut om en annan metod eller teori applicerats. Exempelvis hade samtliga frågor av WPR-analysen kunnat appliceras för att på så vis framhäva en bredare förståelse av diskursen. Dock vidhåller vi att detta inte var nödvändigt i relation till uppsatsen frågeställning.

5.2 Slutsats

Vilka diskurser kring säkerhet i relation till miljö återfinns i Försvarens styr- och policydokument?

Frågeställningen kan besvaras som följande, utifrån den genomförda diskursanalysen fann vi två olika typer av diskurser kring säkerhet i relation till miljö i Försvarens undersökta styr- och policydokument. Den ena diskursen påvisar ett realistiskt synsätt kring säkerhet, där staten och myndighetens operativa förmåga betonas. Vi fann att denna diskurs dominerade i de undersökta styr- och policydokumenten. En annan diskurs som återfanns i viss utsträckning kan sammankopplas med uppsatsens andra teori, GST. Denna diskurs behandlar klimatförändringar som ett säkerhetshot och även erkännande av myndighetens påverkan på miljö. Dock är diskursen förankrad i realistiska antagande av säkerhet och saknar därmed fäste inom GST.

Syftet med uppsatsen var huvudsakligen att ge en nyanserad bild av den diskurs kring säkerhet i relation till miljö som framförts i de undersökta styr- och policydokumenten. Det svar vi presenterat på frågeställningen anser vi uppfyller detta syfte.

Försvarens främsta uppgift är att försvara Sverige från ett väpnat angrepp. Denna uppgift bygger på ett realistiskt antagande om säkerhet med staten som referensobjekt. Att slutsatserna pekar på att det främst förekommer en realistisk diskurs är därför inte förvånansvärt. Däremot är slutsatserna intressanta eftersom det även en framkommer en viss diskurs utifrån GST. Denna variation av diskurser kan ses som ett resultat av den komplexa

värld vi befinner oss i där hoten inte enbart består av militära angrepp från andra stater utan även okontrollerade hot i form av klimatförändringar.

5.3 Vidare forskning

Forskning kring säkerhet i relation till miljö är ett ämne som är brett vilket kräver ytterligare forskning. I diskursanalysens framkom ett flertal gånger att Försvarmakten som miljömålsmyndighet betonar kollektivt samarbete. Det kan därför inom framtida forskning vara intressant att genomföra en komparativ studie med andra myndigheter, nationer eller organisationers hållbarhetsarbete. På så vis möjliggörs en bredare förståelse kring ämnet. Vidare forskning hade även kunnat göras i en bredare kontext genom att belysa fler dimensioner av hållbar utveckling, exempelvis en analys av andra mål i Agenda 2030.

I samband med det spända säkerhetspolitiska läget och Sveriges ansökan till Nato kan det antas att miljöfrågan hamnar i skymundan inom Försvarmakten, något som gör granskning av diskursen och utförande av miljöarbete allt viktigare framöver. Vidare är det av vikt att fortsätta forska inom området för klimatförändringar, då det är ett område som är viktigt idag men ännu viktigare för den kommande generationen.

6. Referenser

6.1 Elektroniska källor

Bacchi, Carol, 2018. *Comparing WPR and critical discourse analysis*. [Elektronisk] <https://carolbacchi.com/2018/05/14/comparing-wpr-and-critical-discourse-analysis/> (Hämtad 2022-04-26)

Försvarsmakten, 2022. *Därför finns försvarsmakten*. [Elektronisk] <https://www.forsvarsmakten.se/sv/om-forsvarsmakten/darfor-finns-forsvarsmakten/> (Hämtad: 2022-04-26)

Lancaster University, 2019. *US military consumes more hydrocarbons than most countries – with a massive hidden impact on the climate*. [Elektronisk] <https://www.lancaster.ac.uk/news/us-military-consumes-more-hydrocarbons-than-most-countries-with-a-massive-hidden-impact-on-the-climate> (Hämtad: 2022-05-13)

MSB, 2013. Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap. [Elektronisk] <https://rib.msb.se/filer/pdf/26173.pdf>. (Hämtad: 2022-05-10)

Nationalencyklopedin. *Klimatkonventionen*. [Elektronisk] <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/klimatkonventionen> (Hämtad 2022-04-26)

Regeringskansliet 2022. *Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling*. [Elektronisk] <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/> (Hämtad: 2022-05-10)

SCB. Statistisk lägesbild 2021 Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige. [Elektronisk] https://scb.se/contentassets/040eb929941641f9a3a72ca7b32f0245/mi1303_2021a01_br_x41br2102.pdf (Hämtad: 2022-04-18)

Svenska freds, 2020. *Frikortet - en granskning av försvarets klimatarbete*. [Elektronisk] <https://www.svenskafreds.se/app/uploads/2020/09/frikortet-svenska-freds-2020.pdf> (Hämtad: 2022-04-18)

UNDP. "Om Globala målen". [Elektronisk] <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/> (Hämtad 2022-05-10)

United Nation. 2020. *Sustainability*.

[Elektronisk] <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability> (Hämtad: 2022-05-10)

6.2 Tryckta källor

Bacchi, Carol, 2009. *Analysing Policy: What's the Problem Represented to be?*.

Frenchs Forest, NSW: Pearson Education.

Bergström, Göran - Ekström, Linda, 2018. "Tre diskursanalytiska inriktningar" i Bergström, Göran - Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur, s. 253-301.

Foster, Emma 2013. "Green Security" i Laura J. Shepherd, *Critical Approaches to Security - An Introduction to Theories and Methods*. Routledge: New York s. 37-50.

Gustavsson, Jakob - Tallberg, Jonas, 2021. *Internationella relationer*. 3 uppl.

Lund: Studentlitteratur.

Hall, Martin, 2021. "Realism" i Gustavsson, Jakob & Tallberg, Jonas (red.). *Internationella relationer*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur, s.53-65.

Matthew A., Richard 2013. "Climate change and security" i Floyd, Rita - Matthew, Richard A. (red). *Environmental security: approaches and issues*. London: Routledge, s. 268-274.

Rippel, William J - Wold, Christopher - Newsome, Thomas M - Barnard, Phoebe -

Moomaw, William R, 2020. "World Scientists' Warning of a Climate Emergency".

BioScience, Vol. 70 No. 1, s. 8-12.

Shepherd J. Laura 2013. *Critical Approaches to Security - An Introduction to Theories and Methods*. Routledge: New York.

6.3 Styr- och policydokument

Försvarmakten 2019. *Försvarmaktens miljöpolicy – Utdrag från Försvarmaktens strategiska inriktning (FMSI), bilaga 1, avsnitt 5.11.* FM2015-1597:12. 2019-05-08
Försvarmakten 2020.

Försvarmakten 2020a. *Försvarmaktens verksamhetsplan 2002-2026.*
FM2019-9956:8 2020- 01-10.

Försvarmakten 2020b. *Försvarmaktens handlingsplan för klimatanpassning 2020-2025.*
FM2020-42871:1. 2020-02-13

Försvarmakten 2020c. *Handbok: Hållbarhet – Miljö*, Försvarmakten. 2020-04-01.

Försvarmakten 2021. *Försvarmaktens strategiska inriktning 2021–2030.* FM2021-7333:1.
2021-03-19.

6.4 Lagar

Förordning 2009:907 om miljöledning i statliga myndigheter. Miljödepartementet. Utfärdad
2009-07-16

Förordning 2007:1266 med instruktion till Försvarmakten. Försvarsdepartementet. Utfärdad
2007-12-06